
УДК 338.246.027:001.8:005.93:005.336.1-047.44-027.36-049.7 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7113031>

МОЛНАР О.С.
ЛУК'ЯНЧУК О.В.
ПОПОВИЧ В.І.

Методичні підходи до оцінки відтворення та ефективності використання ресурсного потенціалу

Предметом дослідження є методичні підходи до оцінки відтворення та ефективності використання ресурсного потенціалу.

Метою дослідження є визначити методичні засади оцінки відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті визначені показники, що характеризують відтворення земель (перша група) і показники економічної ефективності їх використання (друга група). Наведені показники економічної ефективності використання основних і оборотних засобів. Визначена система показників використання трудових ресурсів підприємства. Окреслені показники ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Висновки. Відтворення та ефективність використання ресурсного потенціалу будь-якого господарського формування доцільно оцінювати як по кожній групі ресурсів окремо, так і в цілому. Найбільш прийнятні є показники використання землі, матеріально-технічних засобів, трудових,

фінансових та деяких інших ресурсів. При цьому показники використання трудових ресурсів сільгосппідприємств поділяються на дві групи: ті, що відображають їх задіяність у праці і ті, що характеризують ефективність використання. З показників ефективності використання фінансових ресурсів підприємства найбільш прийнятними є рентабельність активів, рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного перманентного капіталу.

Ключові слова: підприємство, ресурсний потенціал, ефективність, трудові ресурси, фінансові ресурси, рентабельність, ринок, інформація, інновації, конкурентоспроможність.

MOLNAR O.S.
LUKYANCHUK O.V.
POPOVYCH V.I.

Methodical approaches to the assessment of reproduction and efficiency of resource potential use

The subject of research is methodological approaches to assessing the reproduction and efficiency of resource potential use.

The purpose of the study is to determine the methodological principles of assessing the reproduction and effective use of resource potential.

Research methods. The dialectical method of scientific cognition, the method of analysis and synthesis, the comparative method, the method of generalization of data are used in the work.

Results of work. The paper identifies indicators that characterize the reproduction of land (first group) and indicators of economic efficiency of their use (second group). Indicators of economic efficiency of use of fixed and current assets are given. The system of indicators of use of labor resources of the enterprise is defined. Indicators of efficiency of use of financial resources of the enterprise are outlined.

Conclusions. Reproduction and efficiency of use of resource potential of any economic formation it is expedient to estimate both on each group of resources separately, and as a whole. The most acceptable are the indicators of land use, material and technical means, labor, financial and some other resources. At the same time, indicators of the use of labor resources of agricultural enterprises are divided into two groups: those that reflect their involvement in labor and those that characterize the efficiency of use. Among the indicators of efficiency of use of financial resources of the enterprise the most acceptable are return on assets, return on total capital, return on own permanent capital.

Keywords: enterprise, resource potential, efficiency, labor resources, financial resources, profitability, market, information, innovations, competitiveness.

Постановка проблеми. Ефективне і конкурентоспроможне функціонування кожного окремого сільськогосподарського підприємства є практично неможливим без якісного і економічно обґрунтованого розвитку його ресурсного потенціалу. У сучасних умовах, коли значна частина господарств знаходиться у кризовому фінансовому стані, їх важливим завданням є одержання максимальних прибутків при мінімальних витратах ресурсів. Однак, на жаль, нині значна частина підприємств все більше втрачає можливості здійснення навіть простого відтворення свого ресурсного потенціалу. Гострий дефіцит виробничих ресурсів та їх структурна розбалансованість призводять до зниження темпів економічного розвитку аграрного сектору економіки, потенційні можливості якого використо-

вуються не в повній мірі, що гальмує вирішення існуючих нині економічних, соціальних та екологічних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методичні аспекти оцінки відтворення та економічної ефективності функціонування сільгосппідприємств, у тому числі і використання їх ресурсного потенціалу досліджуються в наукових працях В.Г. Андрійчука, В.І. Бойка, О.Д. Гудзинського, О.Ю. Єрмакова, В.І. Мацибори, В.І. Месель-Веселяка, І.Н. Топіхи, П.Т. Саблука, Я.М. Яценка та ін. Однак слід вказати, що більша частина наукових розробок щодо методичних аспектів оцінки розмірів та ефективності використання потенціалів підприємств мають дискусійний характер і потребують подальших досліджень.

Мета статті – визначити методичні засади оцінки відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Більшість вчених–економістів визнає, що відтворення та ефективність використання ресурсного потенціалу будь–якого господарського формування доцільно оцінювати як по кожній групі ресурсів окремо, так і в цілому.

Говорячи про використання земельних ресурсів сільськогосподарського підприємства, слід вказати, що показники, які характеризують його, доцільно поділити на дві групи: перша включає ті з них, що характеризують відтворення земель; до другої відносяться показники економічної ефективності їх використання. До показників першої групи, на наш погляд, слід включати: частку сільськогосподарських угідь у загальній земельній площі підприємства; питому вагу у сільгоспугіддях: земельних площ, що знаходяться в обробітку, у тому числі ріллі та багаторічних насаджень; рекультивованих земель, зрошених і удобрених площ; обсяг виконаних механізованих робіт (в еталонних гектарах) у розрахунку на 1 га земель в обробітку та ін. Стосовно економічної ефективності використання земель (тобто другої групи) слід вказати, що її оцінюють за системою натуральних і вартісних показників. До перших з них насамперед слід віднести урожайність сільгоспкультур, обсяги виробництва окремих видів тваринницької продукції на 100 га відповідних аграрних угідь (продукції скотарства і вівчарства – на сільгоспугіддя, свинарства – на ріллю, птахівництва – на площу посіву зернових). Друга ж група включає виробництво валової, товарної та чистої продукції і розмір прибутку в розрахунку на 1 га сільгоспугідь – фізичної або умовної (з урахуванням бальної оцінки землі) площі (або на один її баллогектар).

Важливою складовою ресурсного потенціалу будь–якого підприємства є його матеріально–технічні засоби (основні та оборотні). Говорячи про відтворення основних засобів в цілому, необхідно вказати, що в якості головних його показників перш за все можна використовувати наступні: коефіцієнти зростання зносу, придатності, оновлення та вибуття; коефіцієнти використання виробничих потужностей; частку активної частини основних засобів. Якщо коефіцієнт зносу основних засобів більше 0,50, то це означає, що їх парк вимагає оновлення. Найбільш прийнятними

показниками економічної ефективності використання основних засобів виробництва є їх фондодовіддача (яку можна розраховувати по валовій, товарній та чистій продукції, а також по прибутку) та фондоємність (що є зворотним показником фондодовіддачі по валовій продукції). Стосовно показників ефективності використання оборотних засобів необхідно вказати, що в якості основних можуть застосовуватися такі: коефіцієнти обороту та закріплення; тривалість одного обороту (у днях); вартість валової, товарної та чистої продукції, а також розмір прибутку в розрахунку на 1 грн. оборотних засобів.

Говорячи про таку важливу складову ресурсного потенціалу, як робоча сила, показники її використання можна поділити на 2 групи, кожна з яких має свій набір показників.

Слід вказати, що ефективність діяльності будь–якого підприємства у дуже великій мірі залежить від його фінансового стану. Саме останній визначає можливості кожного окремого господарства у зміцненні власного ресурсного потенціалу, впровадженні у виробництво прогресивних технологій, здійсненні ефективною реалізації виробленої продукції. Оцінка фінансового стану підприємства проводиться за допомогою п'яти коефіцієнтів: автономії (незалежності), абсолютної ліквідності, покриття, рентабельності активів та рентабельності продукції. Кожен з цих коефіцієнтів (якщо він в межах нормативу, а рівень рентабельності має позитивне значення) оцінюється в 20 балів. У підприємства, в якому цей показник становить до 60 балів, фінансовий стан критичний, 60–80 – не стійкий, 80–100 – стійкий, 100 балів – абсолютно стійкий. Говорячи про коефіцієнт автономії (незалежності), необхідно вказати, що він розраховується як відношення власного капіталу до загального (який поряд з власними ресурсами включає і залучені зі сторони). Стосовно ліквідності слід відмітити, що вона характеризує спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів з настанням їх строків. Основними показниками ліквідності підприємств є коефіцієнти абсолютної і поточної. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) характеризує негайну готовність ліквідувати короткострокову заборгованість. Коефіцієнт покриття поточної ліквідності показує чи ліквідний у підприємства баланс. Рентабельність

активів на практиці визначають діленням чистого прибутку на середньорічну вартість сукупного капіталу, а рентабельність продукції – як відношення прибутку від реалізації до собівартості реалізованої продукції. З показників рентабельності (крім рентабельності активів) на увагу заслуговують наступні показники: рентабельність власного капіталу – відношення прибутку до загальної величини власних ресурсів підприємства; рентабельність перманентного капіталу – відношення прибутку до сум власних ресурсів і довгострокових кредитів та займів.

Висновки

Відтворення та ефективність використання ресурсного потенціалу будь-якого господарського формування доцільно оцінювати як по кожній групі ресурсів окремо, так і в цілому. Найбільш прийнятні є показники використання землі, матеріально-технічних засобів, трудових, фінансових та деяких інших ресурсів. При цьому показники використання трудових ресурсів сільгосп підприємств поділяються на дві групи: ті, що відображають їх задіяність у праці і ті, що характеризують ефективність використання. З показників ефективності використання фінансових ресурсів підприємства найбільш прийнятними є рентабельність активів, рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного перманентного капіталу.

Список використаних джерел

1. Бабинець Т. Л. Доцільність використання ресурсозберігаючих технологій в Україні. Агроінком. 2007. № 11–12. С. 31–37.
2. Білоусько Я. К. Формування ринкової системи матеріально-технічного забезпечення АПК України. К.: ННЦІАЕ, 2005.
3. Важинський Ф. А., Колодійчук А. В. Маркетингове дослідження в системі управління конкурентоспроможністю підприємств. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. Львів: РВВ НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (1). С. 125–130.
4. Гавва В. Н., Божко Е. А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: навч. посібник. К.: 2004. 224 с.
5. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Черторицький В. М. Фактори інноваційного розвитку промисловості. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2011. Вип. 21 (11). С. 201–205.
6. Гаврилко П. П., Лалакулич М. Ю., Колодійчук А. В. Основні фактори виникнення кризових явищ на про-

мислових підприємствах. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2012. Вип. 22 (4). С. 158–164.

7. Євчук Л. А. Фінансовий стан підприємства та ефективність господарської діяльності як індикатор оцінки його конкурентоспроможності. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2006. № 1. С. 3–10.

8. Колодійчук А. В., Гуштан Т. В., Молнар О. С., Василюха Н. В., Чобаль Л. Ю. Міжнародні перевезення в міжнародній економіці: підручник. Львів: Вид-во НН-ВК «АТБ», 2021. 189 с.

9. Колодійчук А. В. Інформація як фактор інноваційного розвитку економіки. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №5/1 (132). С. 58–62.

10. Колодійчук А. В., Пісний В. М. Особливості функціонування машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (13). С. 172–178.

11. Колодійчук А. В., Пісний В. М., Семчук Ж. В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (9). С. 191–196.

12. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (8). С. 183–187.

13. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (10). С. 222–227.

References

1. Babynets, T. L. (2007). Dotsil'nist' vykorystannya resursozberihayuchykh tekhnolohiy v Ukrayini. [Expediency of using resource-saving technologies in Ukraine]. AgrolnCom, 11–12, 31–37. [in Ukrainian].
2. Bilousko, Ya. K. (2005). Formuvannya rynkovoyi systemy material'no-tekhnichnoho zabezpechennya APK Ukrayiny [Formation of the market system of material and technical support of agro-industrial complex of Ukraine]. Kyiv: SEC IAE.[in Ukrainian].
3. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Marketynhovi doslidzhennya v systemi upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstv [Marketing research in the system of competitiveness management of enterprises]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (1) (pp. 125–130). [in Ukrainian].
4. Havva, V. N., & Bozhko, E. A. (2004). Potentsial pidpryyemstva: formuvannya ta otsynuyannya [Potential of

the enterprise: formation and estimation]: Manual. Kyiv. [in Ukrainian].

5. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., & Chertoryzhskyy, V. M. (2011). Faktory innovatsiynoho rozvytku promyslovosti [Factors of innovation development of industry]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 21 (11) (pp. 201–205). [in Ukrainian].

6. Havrylko, P. P., Lalakulych, M. Yu., & Kolodiychuk, A. V. (2012). Osnovni factory vyynyknennya kryzovykh yavlyshch na promyslovykh pidpryyemstvakh [The main factors of emergence of crisis phenomena in industrial enterprises]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 22 (4) (pp. 158–164). [in Ukrainian].

7. Yevchuk, L. A. (2006). Finansovy stan pidpryyemstva ta efektyvnist' hospodars'koyi diyal'nosti yak indikator otsinky yoho konkurentospromozhnosti [Financial condition of the enterprise and efficiency of economic activity as an indicator of assessment of its competitiveness]. Visnyk ahrarynoyi nauky Prychornomor'ya – Bulletin of Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science, 1, 3–10. [in Ukrainian].

8. Kolodiychuk, A. V., Hushtan, T. V., Molnar, O. S., Vasylykha, N. V., & Chobal, L. Yu. (2021). Mizhnarodni perevezennya v mizhnarodniy ekonomitsi [International transportation in the international economy]: Textbook. Lviv: ATB Publishing [in Ukrainian].

9. Kolodiychuk, A. V. (2012). Informatsiya yak faktor innovatsiynoho rozvytku ekonomiky [Information as a factor of innovation development of the economy]. In Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini [Formation of market relations in Ukraine]: Vol. 5/1 (132) (pp. 58–62). [in Ukrainian].

10. Kolodiychuk, A. V., & Pisnyy, V. M. (2009). Osoblyvosti funktsionuvannya mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny [Features of functioning of machine-building enterprises at the current stage of development of the economy of Ukraine]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (13) (pp. 172–178). [in Ukrainian].

11. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy, V. M., & Semchuk, Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation pro-

cess]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (9) (pp. 191–196). [in Ukrainian].

12. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Teoretichni aspekty upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpryyemstv [Theoretical aspects of enterprise competitiveness management]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (8) (pp. 183–187). [in Ukrainian].

13. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Upravlinnya konkurentospromozhnistyu mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny [Management of competitiveness of machine-building enterprises at the present stage of development of Ukrainian economy]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (10) (pp. 222–227). [in Ukrainian].

Дані про авторів

Молнар Олександр Сергійович,

к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Лук'янчук Олександр Валентинович,

магістр, економічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Попович Володимир Іванович,

магістр, економічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Data about the authors

Oleksandr Molnar,

Ph.D. of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economic Theory, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Oleksandr Lukyanchuk,

Master's degree, Faculty of Economics, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Volodymyr Popovych,

Master's degree, Faculty of Economics, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua